

21

ADVN-Medelingen

DRIEMAANDELIJKS
DERDE TRIMESTER 2008

Dit is het eenentwintigste nummer van de *ADV-N-Mededelingen*. Deze publicatie wil u op de hoogte brengen en houden van de werking van het ADVN in al zijn aspecten: het algemeen beheer, de aanwinsten in de collecties, de dienstverlening, de projecten en publicaties, de huisvesting enz. De *ADV-N-Mededelingen* zijn gratis en worden u op verzoek toegestuurd.

Het ADVN is een archief-, documentatie- en onderzoekscentrum. Vanuit een open maatschappelijke geest en gesteund op een wetenschappelijke methodologie, verzamelt, bewaart en beheert het ADVN het erfgoed over de Vlaamse beweging in haar brede historische en thematische context.

Tot de brede context van dit veiliggestelde erfgoed behoren de nationale bewegingen als maatschappelijk-filosofisch verschijnsel, inbegrepen de thema's die daarmee zijn verbonden of ervan afgeleid zijn (zoals culturele identiteit, migratieprocessen, nieuwe sociale bewegingen).

ADV-N - ARCHIEF-, DOCUMENTATIE- & ONDERZOEKSCENTRUM

Lange Leemstraat 26
BE-2018 Antwerpen 1
[T] +32 [0]3-225 18 37
[F] +32 [0]3-226 64 05
[E] info@advn.be
[W] www.advn.be
postrekening: 000-1587760-64
bankrekening: 419-8059591-83
bouw- en renovatiefonds: 419-8059599-91

Met steun van de
Vlaamse overheid

*Het verleden is een beproefd bouwwerk van zoveel fouten en nog meer gebreken.
Torsend tegelijk met verve wat nog komen moet, vandaag, morgen, overmorgen.*

Bijdragen

Luc Boeva, Tom Cobbaert, Petra Gunst,
Frank Seberechts & Frans-Jos Verdoodt

Digitale beeldbewerking

Ann Van Gastel & Koen Van Keer

Fotografie

Peter Maes, Gentbrugge
Werner Vandenberghe, Kortrijk

Vormgeving

Ann Van Gastel

Coördinatie

Petra Gunst

Administratie

Marleen Deridder

Druk

New Goff, Mariakerke

Verantwoordelijke uitgever

Frans-Jos Verdoodt
Massemsessteenweg 321.A
9230 Massemen

Wat zou een mens zonder kalenders zijn?

De oude, archaische weerspreuken op de scheurkalender hadden het alweer zeer correct voorspeld: *“een droge maart is goud waard, een vochtige maart is een dure haard”*. Wij hebben inderdaad geduldig het haardvuur opgepookt, tot lang na het Feest van de Arbeid.

Dat laatste viel dit jaar gelukkig samen met de stoetendag van Rerum novarum, zodat de socialisten en de katholieken elkaar niet konden verwijten dat God alweer aan de verkeerde kant was gaan staan. En na de natste maart en de koudste april ooit in Ukkel gemeten, bleven de lente en de zomer nadien deprimerend, matig en schraal. De echte zomer begint eigenlijk maar in september. En intussen boerde ook onze koopkracht alsmaar achteruit. Wat een ellende dus. Tenzij u een fervente en blijde ecologist bent: regen en wind zijn rijk aan zuurstof, zij houden de lucht en de beken zuiver.

Een wondere dag in maart was bovendien de negentiende van die maand. Dat Sint-Jozef de patroonheilige van België is, dat moet nog net kunnen. Maar dat de streek van Antwerpen gelijktijdig haar Vaderdag viert, dat is een Lange-Wapperbrug te ver. In de rest van de Vlaamse deelstaat gebeurt dat pas in juni, een periode waarin men aan de vaders tenminste een riante ruiker bloemen kan aanbieden. Ook mannen hebben daar recht op, de Antwerpse inbegrepen. In België is Sint-Jozef overigens niet echt populair meer, daar hebben de Ikeawinkels voor gezorgd. Alleen in Italië, altijd goed voor een uitzondering op elke regel, heeft de heilige nog grote invloed. Hij heeft er overigens ooit zijn eigen wielerschool gesticht: de onvolprezen Sint-Jozefsklassieker. Eddy Merckx won die zevenmaal en is daardoor bijna verzekerd van een plaats in de hemel. Terecht, want Merckx *“e’ un tipo simpatico”* en de Italianen gunnen aan elke sportvedette het eeuwige leven.

De Nederlandse auteur Willem-Frederik Hermans (1921-1995) schreef ooit dat kalenders orde brengen in het verleden. *“Ze rangschikken niet alleen de voorbij dagen als kralen aan een snoer”*, zo stelde hij, *“ze verschaffen de mens ook het geraamte van de toekomst”*.¹ Die man – bijna vergeten? hoe kan het? – kon het weten: auteur van een immens oeuvre, wetenschapper, professor, cynicus, controversieel, getekend door het leven en door zijn eigen persoonlijkheid. Kortom, ongeveer alles wat men van een rasechte intellectueel moet kunnen zeggen.

Dat de kalenders *“de voorbij dagen rangschikken”* moge duidelijk zijn. Wat zou de historicus (die schuilt in ieder bewust-levend mens) verweesd in de verte kijken, indien hij niet kon beschikken over dat

ordenend instrumentarium van kalenders en kalendariums? Bij voorkeur aangevuld met de waterval van kennis die sinds Denis Diderot (1713-1784) en Jean le Rond D’Alembert (1717-1783) en hun 35-delige *L’Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers par une Société de Gens de Lettres* over onze hoofden werd uitgekierd. ‘Uitkieperen’ is eigenlijk een onheus woordgebruik, want de talloze encyclopedieën – én de wankelbaarder Wikipedia’s van onze tijd – zijn eigenlijk bibliotheken die dag en nacht open zijn. En het geraamte voor de toekomst? Jawel, daar zijn onder meer de didactische kalenders voor, die zowel de individuele zin voor verantwoordelijkheid als het wereldgeweten willen aanscherpen.

“Elk zijn dag” heet het: van de *“werelddag alfabetisering”* op 8 januari, tot de *“werelddag biologische diversiteit”* op 29 december.² Wie dan nog steeds niet heeft begrepen welke zijn (of haar) plaats in de wereld is, die *“es not schaul geweest in de vacance”*, om het voor één keer in het Brussels te zeggen zonder politieke bijbedoelingen.

FRANS-JOS VERDOODT | VOORZITTER VAN HET ADVN

(1) Geciteerd in Van Dale. *Groot Woordenboek van de Nederlandse taal*, veertiende uitgave, Utrecht-Antwerpen, 2005, p. 1611.

(2) *De Standaard*, 6-7 januari 2007, pp. 12-13.

Roets historische weekkalender 2008.

NISE

Nationale bewegingen in Europa

Vrij snel na zijn oprichting in 1984 besliste het ADVN om in het verzamelen- en onderzoeksterrein ook aandacht te schenken aan de nationale bewegingen in Europa. Het ADVN heeft de bedoeling om het wetenschappelijk onderzoek naar die bewegingen op een meer systematische wijze te bevorderen. Het NISE-project speelt daarin een sleutelrol.

Situatie op het terrein

De groei van het historische onderzoek over het nationalisme in Vlaanderen berust mede op de aanwezigheid en de bijdrage van het ADVN. De afgelopen twintig jaar heeft de instelling over dit onderwerp bronnen verzameld, ontsloten en ter beschikking gesteld van het publiek in het algemeen en van de wetenschappelijke onderzoekers in het bijzonder. Daarnaast ontwikkelt het ADVN ook eigen onderzoek en neemt het allerlei initiatieven om de resultaten daarvan bekend te maken. De instelling bewaart dus niet enkel het archief, de iconografie en de literatuur van en over een belangrijke actor in de 19de- en 20ste-eeuwse maatschappij, zij zorgt ook voor de centralisering van de informatie, voor de ondersteuning en stimulering van het wetenschappelijk onderzoek en voor de doorstroming naar een ruim en gediversifieerd publiek.

De Vlaams-nationale beweging dient echter bestudeerd te worden in de context van andere nationale stromingen, in het bijzonder die in Europa. Toch blijkt dat onderzoekers zelden transnationaal of comparatief tewerkgaan. Dat heeft niks te maken met onwil van hun kant, maar alles met een gebrek aan betrouwbare en systematische onderzoeksgegevens. De huidige heuristiek voor het onderzoek naar het nationalisme in Europa is immers allesbehalve optimaal. Een Europees platform waar het archief, de documentatie en de informatie over de diverse nationale bewegingen worden verzameld, bewaard en voor onderzoek vrijgegeven, is met andere woorden een vereiste voor transnationaal of comparatief onderzoek.

Overigens is de toestand van de bronnen zelf evenmin verre van ideaal. Hun vormingsgeschiedenis vormt een bedreiging voor bewaring en ontsluiting. Nationale bewegingen zijn in de regel zeer heterogeen van samenstelling en hebben meestal geen centrale leiding. In sommige gevallen opereren de archiefvormers voor een kortere

De Samen zijn een Finoegrisch volk uit het noorden van Noorwegen, Zweden, Finland en de Russische Federatie (schiereiland Kola). Vanaf de jaren 1950 kwam een georganiseerde Samische beweging op gang. Kaart van Samenland [ADVN, VPLB77]

of langere periode in de clandestiniteit. In de loop van hun ontstaan en evolutie hebben ze zelden een bewaarplaats voor hun archief en documentatie gevonden. In vele gevallen was en is er tot op vandaag geen interesse van overheidswege voor die bronnen. Omgekeerd heerst(e) er vaak een zeker wantrouwen van de archiefvormers ten opzichte van de officiële instanties.

Weinig nationale bewegingen in Europa kunnen een beroep doen op professioneel georganiseerde bewaarinstellingen zoals dat in Vlaanderen het geval is. De Vlaamse privaatrechtelijke archiefinstellingen worden al jarenlang door de overheid erkend en structureel ondersteund. Daardoor beschikken ze over een enorme ervaring inzake archief- en documentatiebeheer en onderzoek. Door het gebrek aan professionele ondersteuning is het niet denkbeeldig dat het bronnenmateriaal van tal van nationale bewegingen in Europa verspreid, verwaarloosd en/of vernietigd wordt.

Ten slotte spelen ook de algemene heuristische moeilijkheden een rol. Voor de lange 19de eeuw is dat de relatieve schaarste aan bronnen, voor de 20ste eeuw en dan vooral voor de periode na 1945 gaat het om de belemmeringen inzake privacy die een onmiddellijke raadpleging van de bronnen bemoeilijken.

Aanpak: databank, helpdesk en forum

Bovenstaande vaststellingen brachten het ADVN ertoe om een project op te zetten waarin tegemoet wordt gekomen aan de nood om de bronnen over de nationale bewegingen in Europa veilig te stellen, op een systematische en gecontroleerde wijze te verzamelen en ter beschikking te stellen met als uiteindelijk doel de historiografie van de nationale bewegingen in Europa te bevorderen. De instelling wil de knowhow die zij de laatste twintig jaar heeft opgebouwd inzake erfgoedzorg, thematische kennis, wetenschappelijke methodiek en de opbouw en het beheer van gegevensbanken, ook internationaal tot nut maken.

Het initiatief werd NISE gedoopt, de afkorting voor Nationalistische Intermediaire Structuren in Europa. Inhoudelijk gaat de aandacht naar de zogenaamde intermediaire structuren, privaatrechtelijke organisatievormen die een bemiddelende rol vervullen tussen het individu en de publieke overheden en daarbij een zekere continuïteit nastreven. Zij zijn actief op alle niveaus van het maatschappelijk leven (politiek, sociaal, economisch, cultureel, religieus). Voor het NISE-project komen zowel politieke partijen, culturele verenigingen en sociale organisaties, als de daarmee verbonden personen (verant-

woordelijken, activisten, mandatarissen, ideologen...) in de nationalistische en regionalistische bewegingen in aanmerking.

Die bewegingen kunnen zowel staatsvormend (separatisme, federalisme: *substate movements*) als staatsbehoudend (staatsnationalisme) zijn.

Het revolutiejaar 1789 vormt de chronologische start van dit project, Europa het geografische verzamelveld.

NISE wordt opgebouwd rond een centrale databank waarin gegevens over de intermediaire structuren worden opgeslagen, en een helpdesk voor advies en bijstand over de bewaring en de ontsluiting van de bronnen. Bedoeling is dat alle data over de historische en actuele bronnen op gestructureerde en gecontroleerde wijze onder de vorm van *authority files* beschikbaar worden gesteld. De gebruiksvriendelijke database wordt de locatie waar de steekkaarten, werk-instrumenten en informatie over de archieven en collecties worden gecentraliseerd en met elkaar zijn verbonden.

De centrale databank vertrekt van de steekkaart over een organisatie, vereniging, partij, groep of persoon verbonden met een nationale beweging in een Europees land. Aan elke steekkaart zijn vier verschillende soorten records gelinkt. De eerste reeks geeft de context waarin die organisaties en activisten werken: het volk, het land,

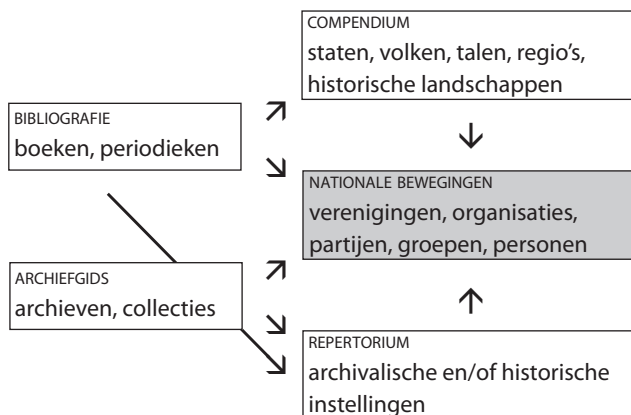

Historiografisch werk over de 'rijksgedachte' in de Catalaanse beweging. Voorplat van E. Ucelay-Da Cal, *El imperialismo catalán: Prat de la Riba, Cambó, D'Ors y la conquista moral de España*, Barcelona, 2003. [ADV, VB8345]

In Friolië, het noordoosten van Italië, wordt Frioelisch (of Furlan) gesproken, een Retoromaanse taal. In 1966 werd daar de regionalistische partij Moviment Friül opgericht. *Friuli d'Oggi*, april 1987. [ADV, VY900000]

de regio's, de taal... Daarnaast zijn er linken die informatie geven over de publicaties, over de archieven en documentatie en over de erfgoed- en onderzoeksinstituten. Op een vereenvoudigde manier ziet de configuratie van de databank er als volgt uit:

De invoer van de databank gebeurt volgens de internationale standaarden: International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families (ISAAR(CPF) voor de invoer van informatie over intermediaire structuren en personen; General International Standard Archival Description (ISAD(G)) voor de invoer van gegevens over archieven; General International Standard Bibliographic Description (ISBD(G)) voor de invoer van data over periodieken; een licht aangepaste versie van de International Standard for the Description of Institutions with Archival Holdings (ISDIAH) bepaalt de invoer van gegevens over erfgoed- en onderzoeksinstellingen. Voor het compendium dat informatie zal bevatten over de context waarin de nationalistische organisaties en activisten opereren, wordt een datamodel sui generis ontworpen.

Het Südschleswigscher Wählerverband (SSW) is een Deense regionalistische partij die ook opkomt voor de Noord-Friese minderheid in de Duitse deelstaat Sleeswijk-Holstein. Voorplat van M. Klatt en J. Köhl, *SSW. Minderheiten- und Regionalpartei in Schleswig-Holstein 1945-2005*, Flensburg, 2005. [ADVN, VB11458]

Alle bestanden zullen raadpleegbaar zijn via de webstek www.nise.eu (momenteel nog in opbouw). Aangezien het project een internationaal opzet heeft, is de hoofdtal het Engels. Het tweede luik van het project bevat de helpdesk die advies zal verlenen bij de heuristische aspecten van de historiografie van de nationalistische intermediaire structuren in Europa. Daarnaast is het ook de bedoeling dat de helpdesk archivalische actieplannen ontwikkelt voor de prospectie, verwerving, bewaring en ontsluiting van de bronnen over de nationale bewegingen in Europa. Naast de ontwikkeling van de centrale databank en helpdesk wil NISE ook een forum bieden over het historiografische onderzoek naar de nationale bewegingen in Europa. De webstek vervult de evidente rol van communicatieplatform door lopend onderzoek en nieuwe publicaties te signaleren, discussierondes te organiseren en een agenda bij te houden, waarin onder meer congressen, colloquia en studiedagen worden aangekondigd. Om de twee jaar wordt een NISE-congres voorzien waarvan naderhand acta zullen verschijnen. Ten slotte wordt een begeleidende organisatiestructuur ontwikkeld. Voor de inhoudelijke kwaliteitsbewaking zal een Wetenschappelijke

Raad worden samengesteld. Het ADVN zal fungeren als algemeen coördinatiecentrum dat zich bezighoudt met de controle en invoer van de gegevens, de uitoefening van de helpdeskfunctie en de levering van de technische en logistieke bijstand. Daarnaast is een gestructureerde samenwerking met zoveel mogelijk relevante academische instellingen en erfgoedcentra in Europa onontbeerlijk.

Samenwerking

NISE heeft slechts kans op slagen wanneer internationale partners worden gevonden die bereid zijn om zich in te zetten voor dit transnationale project. De ontwikkeling van een netwerk van structureel meewerkende erfgoed- en onderzoeksinstellingen die op het terrein van de nationale bewegingen actief zijn, vereist op de eerste plaats een studie naar die organisaties. Voor de opstelling van een repertorium wordt een databank ontwikkeld waarin op gecontroleerde en gestructureerde wijze gegevens over de instellingen kunnen ingevoerd worden. Daarbij worden selectiecriteria gehanteerd zodat enkel relevante organisaties in aanmerking komen. De aard van de instelling speelt een rol: archief, bibliotheek, documentatiecentrum, onderzoekscentrum, onderwijsinrichtingen zijn categorieën die voldoen. Daarnaast zijn ook criteria inzake inhoud (historiografie van de nationale en regionale bewegingen in Europa als – deel van een – themaveld), vorm (structurele werking) en openbaarheid (deelname door het publiek aan de werking van de instelling) van belang. Het statuut – privaat of publiek – heeft geen invloed op de selectie van de mogelijke partners voor het NISE-netwerk. De mogelijke partners dienen zich er uiteraard wel toe te verbinden om de wetenschappelijke deontologie te respecteren. Op basis van de verzamelde data worden zogenaamde speerpuntinstellingen aangeduid die over een zekere representativiteit beschikken zowel inhoudelijk als vormelijk en geografisch. De bedoeling is dat zij een voortrekkersrol op zich nemen en actief participeren in de ontwikkelingsfase van het project. Na de selectie volgen de contactname en de afsluiting van overeenkomsten.

Kortom, met dit internationale project beoogt het ADVN een gestructureerde werking rond nationalisme en nationale bewegingen in Europa op het gebied van gegevensbeheer, kennisoverdracht en archiefbeheer op te zetten. De lezer van de *ADVN-Mededelingen* zal geregeld over de evolutie ervan op de hoogte worden gehouden. [LB & PG]

Op de nationale *Eisteddfod*, een jaarlijkse culturele viering, staat de Welshe identiteit centraal. Affiche, 1993. [ADVN, VAFA1380]

VOOR VROUW EN VOLK Odila Maréchal-Vandenberghe

In juli 1936 werd Odila Vandenberghe gecoöpteerd als senator voor het Vlaams Nationaal Verbond (VNV) in West-Vlaanderen. Zij was pas de tweede vrouwelijke senator in België. Deze eer deelde zij met de katholieke Maria Baers, voorzitter van het Nationaal Verbond van Kristelijke Vrouwengilden. Het duurde 35 jaar vooraleer een Vlaams-nationale partij weer een politica afvaardigde in het parlementaire halffrond. Het ging om Nelly Maes die in 1971 voor de Volksunie de plaats van de verkozen Maurits Coppieters innam. Vandenberghe werd geboren op 4 november 1881 in Steenhuize-Wijnhuize. De oudste sporen in haar archief [BE ADVN AC783] leiden naar Oudenaarde. Daar schreef zij onder

de naam Tila Berg gedichten en bijdragen voor onder meer *De Vlaamsche Wachter*, *Vlaamsche Zanten*, *Scheldegalm* en *Onze Tijd*. Later werkte zij ook nog mee aan het Aalsterse *Nieuw Leven*. Tussen 1905 en 1907 was Vandenberghe secretaris van de Oudenaardse afdeling van het Algemeen Nederlands Verbond (ANV). Ook na haar verhuis naar Brugge in 1907 en haar huwelijk met Josse Maréchal bleef zij actief in het ANV en zette zij haar literaire werk verder. Na de Eerste Wereldoorlog engageerde Vandenberghe zich in de Brugse politiek. Voor de gemeenteraadsverkiezingen van 1921 voerde zij op een kartellijst van de Frontpartij en de Christene Volkspartij

campagne voor het vrouwenkiesrecht. Dit thema kwam later niet meer aan bod in haar politieke loopbaan. Wel bleef zij aandacht besteden aan 'vrouwelijke' onderwerpen als volkshygiëne, onderwijs en gezin. Haar voornaamste strijdpunten waren echter de vernederlandsing van het openbare leven in Vlaanderen (bestuur, onderwijs, gerecht) en amnestie voor diegenen die tijdens de oorlog met de Duitse bezetter hadden samengewerkt.

In de Brugse afdeling van de Frontpartij was Vandenberghe aanvankelijk enkel actief als bestuurslid. Na haar verkiezing in 1921 werd zij benoemd als ondervoorzitter, hoewel zij door de internering van Adiel Debeuckaere de facto de taak van voorzitter op zich nam. Hierdoor kwam zij in het bezit van een verslagboek van de vergaderingen (1920-1922) en van het kasboek (1919-1925) van de Brugse Frontpartij. Tot op heden zijn deze stukken de enige overblijfselen van het afdelingsarchief [BE ADVN AC804]. Zij vormen unieke bronnen over de ontwikkeling van de Vlaams-nationale politiek in Brugge tijdens de vroege jaren 1920. Ook haar persoonlijk archief bevat tal van stukken over die periode.

De volgende jaren zijn daarentegen veel minder aanwezig in haar archief. Vanaf 1925 kandideerde Vandenberghe op de lijsten van het Katholiek Vlaams Nationaal Verbond (KVVN) en vanaf 1933 op die van het VNV. Nadat zij de Brugse gemeenteraad in 1926

Perskaart van Odila Vandenberghe, circa 1905.
[BE ADVN AC783 – Archief Odila Maréchal-Vandenberghe,
D12581(2/3)]

Vandenberge als leidster van het VNVV.
[BE ADVN AC783 – Archief Odila Maréchal-Vandenberge,
D12583(3/2)]

verliet, had zij tussen 1929 en 1936 zitting in de provincieraad en werd zij in 1936 als lijsttrekker gecoöpteerd in de Senaat. Ondanks haar stijgende populariteit moest zij na de verkiezingen van 1939 haar coöptatie in de Senaat aan Hendrik Borginon afstaan. Een jaar later – de Duitse bezetting van België was inmiddels een feit – werd opnieuw een beroep gedaan op haar partijtrouw. In november 1940 aanvaardde zij het leiderschap van het Vlaams Nationaal Vrouwenverbond (VNVV). Ze volgde de ontslagen Magda Haegens op die volgens VNV-leider Staf De Clercq een te onafhankelijke koers voer. Tijdens de oorlogsjaren telde het VNVV

5000 leden, maar het bleef een volgzaam en weinig dynamische afdeling van het VNV. Na de oorlog vluchtte Vandenberghe naar Zwitserland. De krijgsraad veroordeelde haar bij verstek ter dood. In 1954 keerde zij naar Vlaanderen terug en verbleef bij haar zoon Joost Maréchal in Eeklo, waar ze op 18 februari 1956 overleed. Het archief werd aan het ADVN geschonken door haar kleindochter en historica Griet Maréchal van wie in een volgend nummer van *Wt* een bijdrage over haar grootmoeder zal verschijnen: *Gevormd door het daensisme of door het Algemeen Nederlands Verbond? Odila Maréchal-Vandenberge (1881-1956)*. [tc]

NIEUW REPRESSIEARCHIEF Hendrik De Weze

In 2006 ontving het ADVN een anonieme schenking. Het ging om één archiefdoos met documenten over het proces en de strafuitvoering van Hendrik (Rik) De Weze na de Tweede Wereldoorlog.

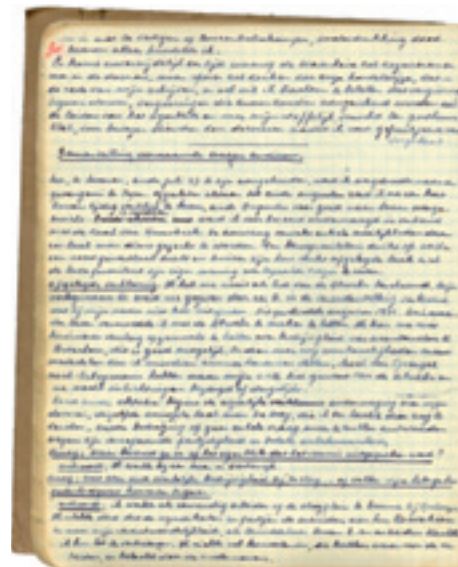
De Weze werd geboren in Antwerpen op 25 juli 1912. Tijdens het interbellum was hij actief in het Vlaams-nationalisme. In de jaren 1930 koos hij voor het Verdinaso. Van 1936 tot 1940 was hij als redacteur verbonden aan de Vlaams-nationalistische krant *De Schelde*, later *Volk en Staat*.

In mei 1940 nam De Weze deel aan de Achttiendaagse Veldtocht. In november 1940 keerde hij terug uit krijgsgevangenschap. Hoewel aanvankelijk gekant tegen samenwerking met de Duitsers – wat hem zijn baan kostte bij *Volk en Staat* – sloot hij zich in december 1941 aan bij de Algemene SS Vlaanderen. Bij de DeVlag speelde hij een vooraanstaande rol in de Weltanschauliche Arbeiterbetreuung, de sociale en culturele begeleiding van arbeiders vanuit de nationaal-socialistische leer. Om die taak te vervullen bracht hij geruime tijd in Duitsland door. De Weze was echter in de eerste plaats actief als journalist, met bijdragen in onder meer *Balming*, *De Gazet*, *Volksche Aanval* en *Het Vlaamsche Land*. Van dit laatste blad was hij ook enige tijd hoofdredacteur. In de laatste bezettingsmaanden trad hij toe tot het Veiligheidskorps van de DeVlag. Samen met andere collaborateurs week De Weze in september 1944 uit naar Duitsland waar hij nog meewerkte aan het blad *Vlaanderen Vrij*. Na de oorlog werd De Weze geconfronteerd met de repressie. Zijn geval werd behandeld in de rechtszaak over de Abwehrstelle van Charleroi. Samen met een tiental andere

Vlamingen achtte de rechtbank zijn betrokkenheid bij deze spionagedienst bewezen en op 30 mei 1947 veroordeelde de krijgsraad van Charleroi De Weze bij verstek ter dood. In april 1948 werd de zaak opnieuw behandeld, maar nu voor de krijgsraad van Bergen en in aanwezigheid van De Weze. De beklaagde vroeg het Nederlands als proces taal niet beheerste, maar dat werd hem geweigerd. Zijn nieuwe terdoodveroordeling werd in februari 1949 door het krijgs hof in Brussel bevestigd. Rik De Weze vocht het vonnis aan voor het hof van cassatie omdat hij als Fransonkundige niet in staat was geweest de aanklachten en debatten voldoende te begrijpen en zich goed te kunnen verdedigen. Het hof gaf hem geen gelijk

waarop De Weze weigerde een genadeverzoek in te dienen. Niettemin werd zijn straf einde 1950 door de koninklijke prins Boudewijn omgezet in levenslange dwangarbeid. De Weze zat nog tien jaar gevangen en zou pas in 1971 zijn definitieve invrijheidstelling bekomen.

Het archief De Weze bevat onder meer kopieën van ondervragingen en van processtukken over de zaak-Abwehrstelle Charleroi. Belangrijk zijn vier schoolschriftjes, met het opschrift "Dossier" en genummerd "I" tot "IV", waarin De Weze briefwisseling en processtukken kopieerde en krantenknipsels kleeftde. Voorts bevinden er zich originele documenten en doorslagen van zijn verblijf in de gevangenissen. Ten slotte zijn er doorslagen

Fragment uit het eerste van de vier schoolschriftjes met het opschrift "Dossier I".

[BE ADVN AC730 – Archief Hendrik De Weze]

DIRECTION GÉNÉRALE DES PRISONS		ALGEMEEN BESTUUR DER GEVANGENISSEN	
Permis de libération		Vergunning tot invrijheidstelling	
Nom et prénoms :		Naam en voornamen : DE WEZE Hendrik	
Lieu de naissance :		Geboorteplaats : Antwerpen	
Etat-civil :		Burgerlijke stand : Gehuwd met	
Profession :		Beroep : journalist	
Dernier domicile :		Laatste woonplaats : Antwerpen	
Condémnation :	Date :	Datum : 14.5.1949	
	Cause :	Oorzaken : Art. 715, 716, 718 de S.W.B.	
	Peines infligées :	Opgelegde straffen : doodelijke opgehangen in L.D.A.	
Interdiction native :		Algemeen bevel tot invrijheidstelling : 4.923 dagen	
Date de la libération définitive :		Datum der eindschiedelijke invrijheidstelling : Onbepaald	
Signature du porteur :		Aanbeveling des dragers : Onbepaald	

(Handwritten signature: R. de Weze)

van brieven, wat krantenknipsels en enkele privédocumenten.

De zaak De Weze is interessant om diverse redenen, maar in de eerste plaats omdat ze aantoonde dat in de jaren 1940 elf Vlamingen konden worden veroordeeld voor een exclusief Franstalige rechtbank zonder dat de elementaire regels van de verdediging werden gerespecteerd. De beperkte reacties in de Nederlandstalige publieke opinie wijzen erop dat daaraan toen niet zwaar werd getild. [rs]

Pagina uit 'Vergunning tot voorwaardelijke invrijheidstelling', 20 januari 1961.

[BE ADVN AC730 – Archief Hendrik De Weze]

Zal er morgen gras groeien voor de trappen van ons redactiesecretariaat?

Of er morgen gras zal groeien voor de trappen van ons redactiesecretariaat?

De vraag is misschien net iets te gewaagd, net iets te uitdagend. Maar zij is op zijn minst intrigerend. En men zou haar, toegepast op ons tijdschrift, ook als volgt kunnen formuleren: *Wt* zal in 2010 reeds 75 jaar bestaan, maar zullen wij nog wel de dag bereiken waarop wij dat bijzondere jubileum plechtig kunnen vieren?¹

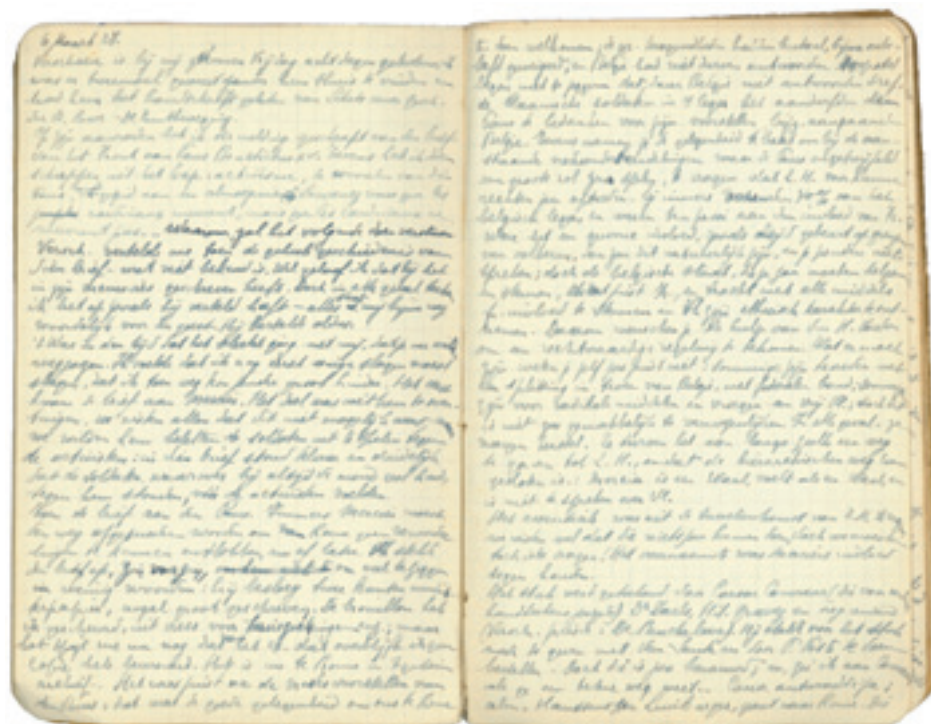
Het zullen wellicht niet onze lezers zijn die voor de eventuele obstakels zullen zorgen, noch door hun aantal, noch door hun belangstelling. En de angel zal, enige verplichte bescheidenheid in acht genomen, evenmin te vinden zijn in de kwaliteit en de diversiteit van ons thematische aanbod, noch in het vormelijke aspect van het blad. Want die facetten kennen sinds verscheidene jaren een gestage kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling, enerzijds in de richting van een steeds breder thematisch perspectief en anderzijds in de verbreding van het zogenaamde 'authorship'. Daarenboven zal de digitale drift van onze maatschappij wellicht niet leiden tot de vaak gevreesde uitdrijving van het gedrukte papier. Misschien ontwikkelt zich morgen zelfs volop de tegenreactie, een soort omgekeerde digitalisering. Al die enigszins geruststellende signalen mogen ons anderzijds niet doof noch blind maken, evenmin voor inhoudelijke en redac-

tionele kritiek en zelfkritiek als voor het snel wisselende karakter van onze materiële en intellectuele omgeving. Onbezorgd zullen wij dus alleszins niet kunnen zijn. Want de tijd blijft niet stilstaan en wacht niet op ons. Er ontwikkelen zich inderdaad stilaan omstandigheden die onze verdere ontplooiing kunnen hypothekeren. Wij zien de buien zelfs hangen. Op het eerste gezicht is dat vooral de ongeganeerde anglicistische U-bocht van het sociaaleconomische leven en van het mediadiscours.

En toch: dat bochtenwerk mag dan vermoeiend en vervreemdend op ons gemoed inwerken, het vormt echter niet de dreiging die men daar in de regel aan toeschrijft. Dat laatste is wel het geval voor de wetenschapsbeoefening, waartoe het publiceren van wetenschappelijke tijdschriften tenslotte

hoort. *Wt*-redactielid Bruno De Wever luidde daar enkele jaren geleden reeds de alarmklok over. "Professoren vervreemden van de werkvloer", kopte de krant, na een gesprek met de Gentse professor hedendaagse geschiedenis. De kern van diens betoog was dat de menswetenschappen financiële middelen – en bijgevolg ook inhoudelijke mogelijkheden – mislopen. De universitaire overheden 'bestrafen' immers a.h.w. het onderzoekswerk dat niet leidt tot Engelstalige publicaties. De Wever concludeert dat die politiek kadert in een ruimer verhaal van schaalvergroting en valse mededinging ten gunste van de exacte wetenschappen. "Ik voel mij vervreemd", besluit hij.²

En inderdaad, de wetenschapsbeoefening, niet in de laatste plaats de historiografische wetenschap, vervreemt in die omstandig-

heden van haar inhoudelijke biotoop, haar 'werkvloer'.

De Nederlandstalige historische tijdschriften dreigen in diezelfde negatieve spiraal terecht te komen. Ook daar treedt er concurrentievervalsing op, vermits daar de zogenaamde 'rankings' gelden. Dat zijn rangorden en classificaties met een internationale reikwijdte. Daarbij is het vanzelfsprekend dat de taal en de thema's steeds meer bepalend worden voor het (steeds obligater wordende) internationale bereik. Met het Nederlands als communicatie-instrument en de Vlaams beweging als 'corebusiness' kunnen wij ons steeds moeizamer handhaven in de kopgroep van die 'rankings', die hoog boven onze hoofden worden samengesteld. En dus vormen wij steeds minder hét aantrekkelijke forum waar jonge vorsers de kwalificaties verdienen waarmee zijn hun academische ambities moeten stofferen. En *Wt* heeft uiteraard begrip voor hun keuzes, maar wenst die talenten anderzijds niet te verliezen.

En de lezers van *Wt* willen daar uiteraard kunnen op vertrouwen. Zij willen onze publicaties blijven lezen. "*Ondersoeckt de [eigen] schriften, is van een seer wijt begriip*", zo leert ons een oud, maar actueel adagium.³

De redactie van ons tijdschrift zal uiteraard niet aarzelen om de tekenen van de tijd te begrijpen en zal haar opdracht en positie veiligstellen. Dat kan enige flexibiliteit en pragmatisme vergen. Wij zullen ons daar moeten op toeleggen.

Intussen ligt alweer een nieuw en ruim gestoffeerd *Wt*-nummer voor. Cyriel Verschaeve en zijn wereld blijven bijna recurrente thema's in dit tijdschrift. Niet omdat wij een soort *histoire-fleuve* rondom die Vlaams-nationale icoon zouden willen opbouwen, maar omdat zijn naam, zijn invloed en zijn licht- en schaduwzijden steeds

Paus Benedictus XV. Foto in *Die Wochenschau*, 29 mei 1915.

opnieuw zichtbaar worden. Dat laatste gebeurde eens te meer toen het belangrijke archief van de opgeheven Sint-Pietersabdij van Steenbrugge werd overgedragen aan het ADVN.

In die overdracht bevinden zich o.a. twee schriftjes, historische 'plakboeken' van knipsels en eigen nota's, van de Vlaamsgezinde priester Leo Dumoulin (1890-1942), die zich op die wijze een rol toebedeelde als Vlaamse geschiedschrijver. Zoals Luc Vandeweyer in zijn bronnenpublicatie *Verschaeve schrijft paus Benedictus XV in naam van de Front-*

beweging. De getuigenis in de schrijfboeken van Leo Dumoulin opmerkt, vormt Cyriel Verschaeve een belangrijke bron voor de kronieken van Dumoulin. Dumoulin was een bekende van Verschaeve en kon deze laatste laten fungeren als de bron van zijn kennis en inzichten. Dat is onder meer het geval waar het de achtergronden betreft van de beruchte brief die de Frontbeweging in 1917 heeft gezonden aan paus Benedictus XV. Die brief, waarvan Verschaeve de redacteur was, wilde de anti-Duitse agitatie van de Belgische kardinaal-aartsbisschop Désiré Mercier (1851-1926) indijken, daarbij rekenend op de steun van het Vaticaan.

Het is ruim bekend dat Cyriel Verschaeve, naast de Vlaamsgezinde monniken van de abdij van Steenbrugge en de talrijke andere Vlaams-nationalistische geestelijken, zich met overtuiging heeft ingespannen om het Vlaamse 'geloof' te verkondigen. De belangrijkste katalysator in dat proces was ongetwijfeld het gedachtegoed van de IJzer en de kristallisatie daarvan in de IJzertoren en de IJzerbedevaarten in Diksmuide. In die propagandaslag werd een belangrijke rol

Foto van de filmopname *Dans en traditie* door Michiel Wendelen met Elsa Darcieel en haar dansers. [Collectie familie Wendelen]

opgenomen door Clemens De Landtsheer (1894-1984), de algemene secretaris van het IJzerbedevaartcomité.

De Landtsheer begreep als geen ander – in zijn Vlaamsgezinde omgeving – de rol van de zogenaamde ‘nieuwe media’ en bouwde met zijn Flandria Film een beperkt, maar zeer doelmatig propagandistisch filmimperium uit. Dat verhaal is ons hoofdzakelijk bekend via de onderzoeksactiviteiten en de publicaties van de Gentse historicus Roel Vande Winkel.

In zijn *Vlaanderen te weer? Het verzwegen parous van Flandria Film in de Tweede Wereldoorlog* onderzoekt Vande Winkel thans eveneens het meanderende verhaal van De Landtsheer en zijn filmactiviteiten tegen de achtergronden van de culturele collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog in België.

De Belgische collaboratie tijdens de Tweede Wereldoorlog, c.q. de nawerking daarvan tijdens de repressie, vormt ook de rode draad in *De Belgique j'ai assez peu de nouvelles... De correspondentie tussen Jan Brans en Pierre Daye, 1945-1950* van auteur Frank Seberechts. De ex-rexistische politicus Pierre Daye (1892-1960) was een zeer invloedrijke figuur, die tijdens de oorlog commissaris-generaal werd en de repressie ontliiep door naar Argentinië te vluchten, waar hij contacten onderhield met o.m. president Juan Perón (1895-1974). Dankzij die contacten kon hij de inwijking bevorderen van West-Europese repressie-vluchtelingen.

Jan Brans (1908-1986) was advocaat en tijdens de Tweede Wereldoorlog hoofdredacteur van de VNV-krant *Volk en Staat*. Brans en Daye verbleven op het einde van de oorlog

allebei in Spanje en leerden daar elkaar kennen. In tegenstelling tot Daye, zou Brans echter nooit de overstap naar Argentinië maken. Via Duitsland keerde hij integendeel tijdens de vijftiger jaren terug naar België.

Tot slot: in 2010 ontmoeten wij elkaar alvast op 75 jaar *Wetenschappelijke tijdingen*. [f3v]

***Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 67, 2008, nr. 3**

(1) *Wetenschappelijke tijdingen (Wt)* werd in 1935 in Gent opgericht door de filoloog Jozef Goossenaerts (1882-1963). Het tijdschrift verscheen aanvankelijk als *Wetenschap in Vlaanderen* en was het orgaan van de Vereniging voor Wetenschap, eveneens in 1935 gesticht door de leraar Goossenaerts en door de arts en hoogleraar Frans Daels (1882-1974). Het tijdschrift evolueerde van een algemeen-wetenschappelijke periodiek naar een zuiver historiografische publicatie, gericht op de studie van de Vlaamse en de Groot-Nederlandse beweging.

Op 21 oktober 2010 wordt tijdens een symposium in Gent teruggeblikt op die 75-jarige geschiedenis. Bij die gelegenheid zal eveneens worden gepeild naar de stand van zaken en de toekomstperspectieven van de wetenschappelijk-historiografische tijdschriften in Vlaanderen en Nederland.

(2) *De Standaard*, 18 oktober 2004.

(3) Geciteerd in H. Van de Horst, *Een bijzonder land. Het grote verhaal van de vaderlandse geschiedenis*, Amsterdam, 2008, p. 217.

Abonneren op *Wt*

U kunt zich abonneren op *Wt* door overschrijving van het abonnementsgeld op rekeningnummer KBC 733-0215290-77.

Abonnementsgeld:

- binnenland: 20 euro

- buitenland: 25 euro

- steunabonnement: 22 euro

Nieuwe abonnees ontvangen gratis het bijzondere *Wt*-nummer 2001/4 met daarin de bibliografie van *Wetenschappelijke tijdingen* (selectieve bibliografie 1935-1979, volledige bibliografie 1980-2000).

Centrum van Buenos Aires, halfweg de jaren 1950, in: *La Nación*, 19 mei 1957. [BE ADVN AC741 – Archief Leo Poppe]

Digitaal archiefbeheer en het ADVN

Het is bekend dat de samenleving in hoog tempo en exponentieel digitaliseert. Een steeds groter deel van onze culturele erfenis bestaat uit niet-tastbare gegevens, uit bits en bytes. Digitaal betekent niet alleen efficiënt, economisch en gebruiksvriendelijk, maar ook zeer kwetsbaar voor de tand des tijds. Pessimistische historici en archivariissen vrezen nu al voor de digitale middeleeuwen die zouden ontstaan door de onherroepelijke verdwijning van digitaal erfgoed. Een oplossing in de vorm van een doordacht digitaal archiefbeheer is dan ook een absolute noodzaak.

Het begrip 'digitaal archiefbeheer' kent verschillende invullingen die telkens een stadium in de evolutie ervan weergeven. De oudste en eenvoudigste vorm bestaat uit de digitalisering of automatisering van de werkprocessen die bij archiefontsluiting komen kijken. Een voorbeeld daarvan is de transformatie van gegevens uit een steekkaartenbak naar een catalogus die online beschikbaar is. Een volgend stadium in de evolutie van het digitale archiefbeheer is de digitalisering van archief. De omzetting van archief naar digitaal formaat wordt niet alleen gebruikt om kwetsbare documenten te beschermen, maar ook om de raadpleging te optimaliseren. In deze bijdrage gaan we vooral in op de meest actuele vorm van digitaal archiefbeheer, namelijk de bewaring en ontsluiting van zogenaamd *digital born* archief. Dit zijn archiefstukken die van bij hun ontstaan een digitaal karakter hebben. Het gaat onder meer om digitale tekstbestanden, rekenbladen, afbeeldingen, databanken, websites en e-mail. Archivariissen vragen zich af wat daar binnen enkele decennia

nog van overblijft. Kunnen we ons digitale erfgoed behoeden voor een historische vergeetput?

Problemen bij het beheer

De grootste bedreiging voor het digitale erfgoed bestaat uit de technologische vooruitgang zelf. Denk maar aan de evolutie die hardware en software in de voorbije kwarteeuw hebben ondergaan. Opslagmedia die twintig of zelfs tien jaar terug nog courant waren, zijn vandaag onleesbaar geworden. Bestandsformaten van toen zijn niet meer compatibel met de huidige computerprogramma's – als het programma zelf nog bestaat. De historische of juridische waarde van een digitaal document is dan ook bijna altijd langer dan de levensduur van de digitale omgeving. Nemen we ter verduidelijking een Vlaamse vereniging als fictief voorbeeld. De secretaris en penningmeester hielden in de jaren 1980 en 1990 de boekhouding en de ledenlijsten bij aan de hand van computerprogramma XYZ. De gegevens registreerden ze op 5,25" diskettes en later op cd-r. Het bestuur van de vereniging besluit anno 2008 zijn archief over te dragen aan een archiefinstelling. Behalve een dozijn archiefdozen met bestuursverslagen en activiteitendossiers bestaat het verenigingsarchief ook uit een doos met allerhande diskettes en cd's. Ondanks de voorspelde eeuwige duurzaamheid is een aantal cd's onbruikbaar geworden. De weinige bestanden die de archivaris wel nog kan recupereren, zijn wegens de afwezigheid van een compatibel computerprogramma onleesbaar.

Technologische veroudering is echter niet het enige probleem bij het beheer van digitaal archief. Zo brengt de exponentieel groeiende hoeveelheid digitale documenten een veel complexere selectie ter bewaring of vernietiging met zich mee. De onoverzichtelijke hoeveelheid aan tekstbestanden en e-mails verhoogt namelijk het risico op het verlies van waardevolle documenten. Verder vereisen de verscheidene types van digitale objecten, van rekenbladen tot websites, ook specifieke archiveringsoplossingen. En de problemen houden niet op bij de bewaring van het bestand, ook de authenticiteit en de ontstaanscontext moeten bewaard blijven. Ten slotte is er nog de blijvende toegankelijkheid voor derden na bewaring. Digitaal archiefbeheer vereist dus een doordachte bewaarstrategie.

Digitale bewaring

De afgelopen vijftien jaar werden tal van bewaarstrategieën gelanceerd. De meest eenvoudige aanpak is de omgekeerde digitalisering of het overzetten van digitale documenten naar microfilm of afdruk op papier. Elk te bewaren document of e-mailbericht afdrukken is

echter niet alleen onuitvoerbaar, het druist ook in tegen een belangrijk archiefprincipe, namelijk dat archiefstukken in hun primaire vorm worden bewaard. Een andere voorbijgestreefde oplossing is de ontwikkeling van een computermuseum waar de originele hard- en software bewaard blijven. Hoewel dit idee een optie kan zijn voor een korte termijnbewaring, is de instandhouding van oude computerconfiguraties alleen al vanwege het ontbreken van wisselstukken en productondersteuning onbegonnen werk. Een derde bewaarstrategie bestaat uit de continue conversie van bestanden van een lagere naar een hogere versie. Ook deze aanpak kan op korte termijn nuttig zijn. Het grootste nadeel is echter de blijvende afhankelijkheid van het programma waarbij documenten op langere termijn alsnog onleesbaar kunnen worden door hun specifieke formaat.

De meest gangbare manieren om digitale archiefdocumenten te bewaren zijn emulatie en migratie. Bij de emulatiestrategie kunnen de documenten in hun oorspronkelijk formaat worden geraadpleegd. De originele computeromgeving wordt dan virtueel nagebootst op een actueel computersysteem. Bij migratie worden de archiefdocumenten omgezet naar een gestandaardiseerd archiveringsformaat zoals XML of PDF/A. Beide strategieën hebben hun voor- en nadelen. De migratiestrategie maakt het document platformafhankelijk, maar is wel sterk afhankelijk van het als standaard erkende archiveringsformaat en kent een risico op verlies van authenticiteit. Bij emulatie kan de authenticiteit gegarandeerd worden, omdat de documenten in hun oorspronkelijk formaat gearchiveerd worden. Het grote nadeel van emulatie is een nieuwe platformafhankelijkheid en de onzekerheid rond de continuïteit ervan.

In een onderzoeksrapport van het David-project (Digitaal Archiveren in Vlaamse Instellingen en Diensten)¹ wordt een middenweg tussen emulatie en migratie voorgesteld. Deze combinatiestrategie houdt in dat er twee representaties van het document worden bewaard: het oorspronkelijke digitale archiefdocument en een naar een archiveringsformaat geëmigreerde versie. Door de bewaring van het oorspronkelijke document blijven vele opties open, terwijl tegelijkertijd door de migratie in een lange termijnoplossing wordt voorzien. De huidige strategie van het ADVN volgt die gulden middenweg. Om de raadpleging van de digitale archiefdocumenten te vereenvoudigen wordt buitendien nog een derde representatie van het bestand

aangemaakt. In de praktijk wordt een bestand dus in drie vormen bewaard: het originele bestand (verscheidene formaten), het archiveringsbestand (bv. in PDF/A of XML voor kantoordocumenten en e-mail, TIFF voor afbeeldingen) en het consulteringsbestand (bv. PDF voor kantoordocumenten en JPEG voor afbeeldingen). Het ADVN hanteert deze strategie in een eenvoudig bestandssysteem, maar volgt aandachtig de actuele evolutie in de ontwikkeling van digitale depots.

Actieve verwerving

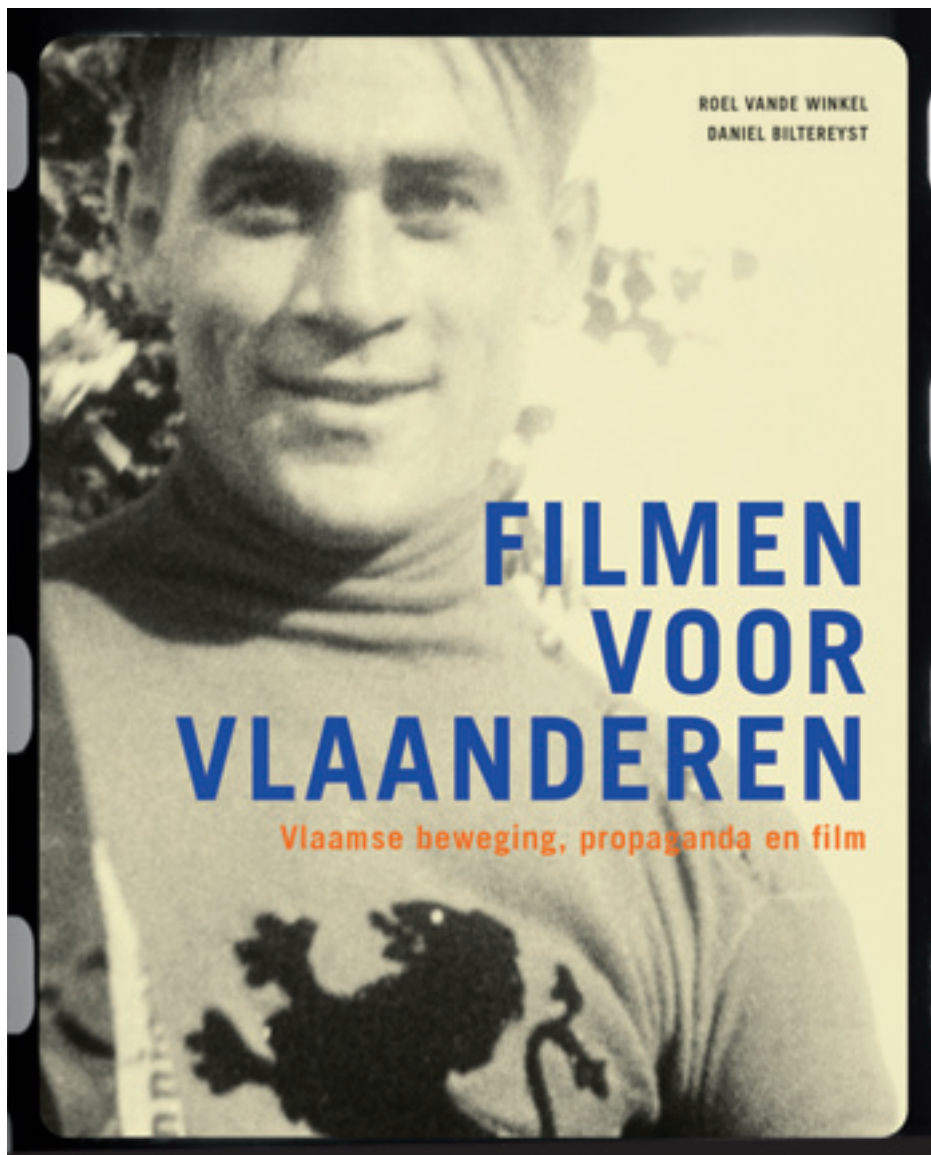
In het digitale depot wordt niet alleen overgedragen digitaal archiefmateriaal opgeslagen. Het ADVN onderzoekt ook hoe een aantal digitale bronnen, zoals digitale periodieken en websites, actief kunnen worden verworven. Sinds geruime

tijd neemt het ADVN digitale nieuwsbrieven en tijdschriften in haar collectie op. In een voorbereidend stadium werd daarbij bijzondere aandacht besteed aan het in kaart brengen van de verscheidene technische formaten van het aanbod. In een volgende fase werden diverse obstakels uit de weg geruimd die zich voordoen bij het verzamelen, bewaren en ontsluiten van dit type periodieken.

De ontsluiting van digitale archiefdocumenten gebeurt via databestanden die op het Filemakerplatform werden ontwikkeld. Bij het ontwerp van die bestanden is rekening gehouden met de gangbare internationale standaarden. Zo is het bestand 'Archievenoverzicht' conform ISAD(G) en vormen de richtlijnen van het expertisecentrum David een leidraad voor de beschrijving van de digitale bestanden. Hoewel het eigen automatiseringssysteem nog steeds significante voordelen biedt zoals een flexibele architectuur en een performante ontsluiting van de collecties in de leeszaal, onderzoekt het ADVN ook de mogelijkheden van andere geïntegreerde ontsluitingssystemen. De eventuele implementering ervan dient de ontsluiting compatibeler te maken met andere gegevensbestanden en in te schakelen in (inter)nationale netwerken.

Digitaal archiefbeheer is een zeer complexe materie die heel wat bijkomende inspanningen vergt, zowel inzake personeelsinzet, technische omgeving als financiële middelen. Permanente opvolging is een must. [tc]

(1) Alle rapporten, adviezen en richtlijnen van het David- en cDavid-project zijn na te lezen op de website van het expertisecentrum David (<http://www.edavid.be>).

Filmen voor Vlaanderen verschijnt naar aanleiding van *Een idee verkopen en een mythe creëren... Clemens De Landtsheer pionier van de Vlaams-nationale propagandafilm*. Dit project is een initiatief van de provincie Oost-Vlaanderen in het kader van het Museum van de Vlaamse Sociale Strijd. De uitvoering is in handen van het ADVN. De gelijknamige tentoonstelling liep van 4 juli tot 17 augustus 2008 in het Dacca-complex in Temse.

Filmen voor Vlaanderen

In de eerste helft van de 20ste eeuw groeide het medium film uit tot een belangrijk ideologisch instrument. In België maakte de Vlaamse beweging sneller, inventiever en intensiever dan andere politieke stromingen gebruik van filmpropaganda. Dit was vooral

het werk van één man: Clemens De Landtsheer, secretaris van het IJzerbedevaartcomité. De Landtsheer produceerde niet alleen twee lange propaganda-films, waaronder het belangwekkende *Met Onze Jongens aan den IJzer* (1928), maar maakte met zijn bedrijf

Flandria Film ook tientallen andere films voor en over Vlaanderen. Naast reportages over Vlaamse volksgebruiken, sport en andere nieuwsfeiten vormen vooral de openlijk politieke films een unieke bron over de Vlaamse beweging en het Vlaams-nationalisme.

Boek met dvd

In oktober 2008 verschijnt *Filmen voor Vlaanderen. Vlaamse beweging, propaganda en film*. In dit boek reconstrueren Roel Vande Winkel en Daniel Biltereyst de cinematografische productie van De Landtsheer. Ze tonen aan hoe hij als propagandist meehielp aan de constructie en verspreiding van de idee van een Vlaamse natie en haar verleden. Bij dit boek hoort een Filmarchief dvd met daarop de integrale, gerestaureerde versie

van *Met Onze Jongens aan den IJzer* (1928), drie kortere Flandria Film producties en een documentaire over Clemens De Landtsheer als filmpropagandist.

Bestel via www.advn.be of marleen.deridder@advn.be
Softcover met flappen, 224 p., 300 ill. met dvd, kleurendruk
Intekenprijs tot 12 oktober 2008: 32 euro + verzendingskosten (2,6 euro)
Winkelprijs: 35 euro

Filmseminarie

Het boek, de dvd en het ruimere onderzoek worden voorgesteld tijdens een studiedag op het Internationaal Filmfestival van Vlaanderen-Gent. Roel Vande Winkel en Daniel Biltereyst stellen er hun eigen onderzoek voor en nodigen de specialisten Marnix Beyen (Universiteit Antwerpen), Bruno De Wever (Universiteit Gent) en Marc Jacobs (FARO) uit hun visie te geven op enkele bijzondere aspecten van De Landtsheers werk.

De studiedag vindt plaats op donderdag 16 oktober van 9u30 tot 17u in de Zebrastraat, vlakbij Decascoop Gent. U kunt gratis deelnemen. Van 10 tot 12u zijn de auteurs van het boek aan het woord en van 13u30 tot 15u30 de drie gastsprekers. Daarna volgt de boekvoorstelling aan de pers en alle genodigden. Het seminarie sluit af met een receptie aangeboden door de provincie Oost-Vlaanderen.

Inschrijven is verplicht en kan via www.advn.be of info@advn.be
De Zebrastraat
Zebrastraat 32
9000 Gent
www.zebrastraat.be (voor routebeschrijving)

ERKENNING

Orde van de Vlaamse Leeuw

Jaarlijks wordt de Orde van de Vlaamse Leeuw uitgereikt door de gelijknamige organisatie. Die onderscheiding wordt sinds 1971 toegekend als erkenning van een consequente houding in de sociale en culturele emancipatie van de Vlaamse gemeenschap, prestaties ter bevordering van de integratie der Nederlanden of acties en initiatieven met het oog op de uitstraling van de Nederlandse taal en cultuur. De eerste Orde viel te beurt aan Ernest Soens, de Vlaamse burgemeester van Strombeek-Bever bij Brussel. De laatste laureaat is Frans-Jos Verdoodt. Op de webstek van het ADVN vindt u de laudatio uitgesproken door Prof. dr. Matthias Storme, voorzitter van de Orde (zie

www.advn.be, rubriek online publicaties). Een kort fragment:

"Het [door Verdoodt opgerichte] ADVN is niet alleen een rijk archief maar ook een belangrijke onderzoeksinstituting geworden. Ik denk aan het onderzoek in de diepte, met name van allerlei aspecten van het Vlaams-nationalisme in het bijzonder en de geschiedenis van Vlaanderen in de Nieuwste Tijden in het algemeen, zowel op politiek, sociaal, economisch als cultureel vlak. Ik denk ook aan het onderzoek in de breedte, met name over het lot van Vlamingen overal in de wereld, maar ook de studie van nationale bewegingen elders in de wereld. [...]"

Het is een van de vele verdiensten van Frans-Jos Verdoodt dat hij de studie heeft vooruitgestuurd van de wijze waarop vergelijkbare problemen zich elders in de wereld ontwikkelen en al dan niet opgelost worden. [...]"

Frans-Jos Verdoodt is ook een historicus die ervoor gezorgd heeft dat vele andere jonge en oude Vlaamse historici, beroeps zowel als amateurs, op dit domein onderzoek konden verrichten en publiceren. Het tijdschrift Wetenschappelijke tijdingen, waarvan hij redactiesecretaris is sinds 1994, speelt daarin een toonaangevende rol en getuigt van een ruime diversiteit in thematiek en opvattingen."

De medewerkers van het ADVN en allen die dichtbij de instelling staan, erkennen en herkennen de inzet van Frans-Jos Verdoodt en zijn daarom bijzonder verheugd over de eer die hem dit jaar te beurt viel.

Foto's Peter Maes en Werner Vandenberghie

Juni - augustus 2008

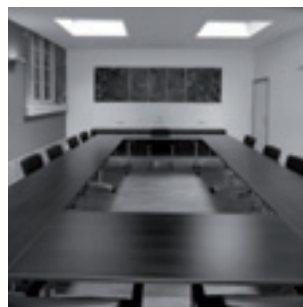
Toelichting bij de aangegeven bronnencategorieën

AR..... archief
 AV audiovisueel archief
 BO..... bibliotheekwerken
 PE..... periodieken
 NE..... necrologia
 DA documentatie

De aanduidingen zijn indicatief en worden aangepast naargelang van de verwerking van de overdracht.

2008/119 Jozef De Cock, Sint-NiklaasAR / AV / BO / DA / PE
 2008/120 Fundación Galiza Sempre, Santiago
 de Compostela (ES)BO
 2008/121 Guido De Zitter, MassememDA
 2008/122 Werner Coudyzer, LangemarkAR / AV / BO / PE
 2008/123 Herman Lauwers, BrasschaatAR
 2008/124 Forum van Vlaamse Vrouwen (FVV),
 GentAR / AV / BO / PE
 2008/125 Algemeen-Nederlands Verbond (ANV),
 Rijswijk (NL)AR / AV / BO / PE
 2008/126 Koerdisch Instituut Brussel, BrusselPE
 2008/127 Koerdisch Instituut Brussel, BrusselAR / AV / BO / DA / PE
 2008/128 Liberaal Archief, GentBO
 2008/129 Algemeen-Nederlands Verbond (ANV),
 Den Haag (NL)BO
 2008/130 IJzerbedevaartkomitee, DiksmuideBO
 2008/131 Centre Maurits Coppieters, BrusselBO / PE
 2008/132 Familie Hermin Simons, KapellenNE
 2008/133 Familie Joanna Ostyn, IzegemNE
 2008/134 Jacqueline de Roover-Young,
 California (US)AR / AV / NE
 2008/135 Guido Dutry, DuffelAR / PE
 2008/136 G. Bekaert, DeurneDA
 2008/137 Wilfried Rosiers, Neeroeteren-Maaseik....BO
 2008/138 Heemkundige kring Erpe-Mere,
 Erpe-MereDA
 2008/139 Lode Wils, HeverleeBO
 2008/140 Uitgeverij Egmont, BrusselBO

2008/141 Rudi Vanvaerenbergh, Rodadero,
 Santa Marta (CO)AR / BO
 2008/142 Erven Yvonne Kennedy, Ontario (CA)AR / AV / DA / PE
 2008/143 Harry Van Velthoven, ZaventemBO
 2008/144 Priester Daensfonds,
 Sint-Lievens-HoutemBO
 2008/145 Jan Van Houtte, WestmalleDA / PE
 2008/146 Stedelijke Musea, IeperAV / BO / DA
 2008/147 Marc Mees, LierAV
 2008/148 Sociaal-Flamingantische Landdag (SFL),
 LeuvenBO
 2008/149 Oscar Van Malder, AalstBO / PE
 2008/150 Lieve Desbonnet, GentBO
 2008/151 Frans Van der Auwera, EkerenAV
 2008/152 Louis Van Raemdonck, TemseAV
 2008/153 Peter Van Windekens, PellenbergBO
 2008/154 Co English, DiksmuideAV
 2008/155 Franz Denys, BrusselDA
 2008/156 Begga Andries, BerchemAV / DA / PE / NE
 2008/157 Roos Pottie, BruggeAR / AV / NE
 2008/158 Karel Denys, Arlington (US)BO
 2008/159 Joods Museum van Deportatie en
 Verzet, MechelenAR
 2008/160 Suzanne Blondeau-Pyfferoen,
 RoesbruggeNE
 2008/161 Magda De Kegel-De Brouwer,
 Pollare-NinoveNE
 2008/162 Frieda De Rycke, ZingemNE
 2008/163 Simonne Declercq-D'Haluin, AalterNE
 2008/164 Familie Aleidis Vandenbulcke, Kortrijk ...NE
 2008/165 Toon Van Overstraeten, Erembodegem ..AR
 2008/166 Karel Mannaerts, MechelenBO
 2008/167 Paul Claus, ErembodegemAR
 2008/168 Erik Wauters, DworpAR / AV / BO / PE
 2008/169 Familie René Cumps, SteenokkerzeelNE
 2008/170 Verschaeve-Komitee, AlveringemAR / AV / BO / DA / PE
 2008/171 Familie Hilda Bocqué, BaardegemNE
 2008/172 Familie Joanna Blomme,
 Sint-Andries-BruggeNE
 2008/173 Reinhilde Sonnevill-De Clercq,
 GrimbergenNE

ADV N

ARCHIEF-, DOCUMENTATIE- & ONDERZOEKSCENTRUM

Lange Leemstraat 26 2018 Antwerpen

[T] +32 [0]3-225 18 37

[F] +32[0]3-226 64 05

[E] info@advn.be

[W] www.advn.be